

Preek 28 maart 2024
HWS Ontmoetingskerk
Lucas 23:33-38; Johannes 19:25-27; Marcus 15:33-34
Witte donderdag

Gemeente van Jezus Christus,
Vorige week fietste ik ergens en voor me zag ik bijna een ongeluk gebeuren. Een wandelaar lette niet op en ging zo van de stoep het fietspad op. Ikzelf was nog wat verder weg, en zag het eigenlijk vanwege een bouwhek dat er stond, al aankomen dat die wandelaar het fietspad op moest. Maar een andere fietser moest vol in de remmen om niet tegen die persoon op te botsen. Ze waren allebei behoorlijk geschrokken en dat uitte zich bij beiden in woede. Ze schreeuwden tegen elkaar. En gelukkig ging de fietser weer door want anders was het misschien wel op een vechtpartij uitgelopen.

Een dag later was ik bij een benzinstation. Ik had de auto volgetankt en liep naar binnen om te betalen. Binnen was er een man die aan het vloeken en het tieren was op de caissière. Ik wist niet wat er aan de hand was. Hij betaalde en liep naar buiten. De vrouw achter de kassa was duidelijk geschrokken door dit gedrag en ik vroeg haar dus hoe het ging. Toen vertelde ze wat er gebeurd was. De man in kwestie wilde naast de benzine ook een pakje sigaretten kopen. En ze had om zijn id gevraagd, maar die had die man niet bij zich. Ergens begreep ik wel dat die man daardoor wat chagrijnig was. Die man was duidelijk ouder dan 18, maar tegelijkertijd... Er hingen ook grote posters dat ze aan iedereen die rookwaren wilde kopen zouden vragen om een identiteitsbewijs. Iets waarvan je verwacht dat iedereen die ook wel bij zich heeft als ze met de auto bij een benzinstation komen... Hoe dan ook, die reactie van de man was zeer groots en eigenlijk gewoon gemeen...

Ruzie in het verkeer, een vloekende man, zomaar twee voorbeelden uit het dagelijks leven van hoe mensen met tegenslag omgaan. En dit gaat natuurlijk maar om heel kleine dingen, er is niet echt iets ernstigs gebeurt. Veel mensen reageren fel wanneer ze zich tekort gedaan voelen. Dat heeft ook alles te maken met onze cultuur, waarin we van jongs af aan leren voor onszelf op te komen, maar niet altijd leren wat een goede manier is om dat te doen. Tegelijkertijd is het kennelijk ook een heel universeel, een heel menselijk iets om negativiteit met negativiteit te bestrijden. Geef je me een klap, dan krijg je er een terug, of zelfs een heleboel. Duurt het allemaal te lang voor je eten er is, hup een één ster recensie om ze eens lekker terug te pakken. Sta ik in de file vanwege wegwerkzaamheden, die wegwerkers scheld ik eens even flink de huid vol...

Misschien heel herkenbaar, hopelijk wat minder... Hoe ga jij om met tegenslag? Accepteer je het? Of ga je er tegen in? Maak je het de ander ook moeilijk?

Anders wordt het wanneer de tegenslag verandert in vijandschap. Wanneer de ander in jou een vijand ziet en je probeert kapot te maken. Wat doe je dan? Bij vechtscheidingen zien we soms waar dat op uit kan lopen. En op het nieuws zien we wat er gebeurt wanneer landen met elkaar in strijd raken. De ander kapot maken om jezelf beter te laten zijn... En soms dat laatste niet eens meer, maar gewoon de ander mee sleuren in jouw neergang. De ander heeft jou pijn gedaan, ontzettend veel,

en dus moet de ander minstens even veel lijden. Maar eigenlijk moet de ander gewoon kapot... Zelf ken ik die emoties niet, maar je ziet het bijvoorbeeld in de nasleep van de tweede wereldoorlog. Nederlandse NSB'ers en SS'ers, landverraders, die jarenlang beschermd waren door de bezetter werden kwetsbaar... Nu was de tijd van rechtvaardigheid aangebroken en dus werd er keihard en onbarmhartig opgetreden. Zo'n 150.000 Nederlanders werden opgesloten in gevangenkampen. De situatie in die kampen was doorgaans nog veel erbarmelijker dan die in Ter Apel vorig jaar op het dieptepunt. Velen zijn veels te hard gestraft en sommige van hun kinderen en kleinkinderen lijden nu nog steeds aan de gevolgen van wat bijna een eeuw geleden is gebeurd. Slechts een enkeling protesteerde tegen dit onrecht. Diep zwarte bladzijden in onze Nederlandse geschiedenis waar we eigenlijk nog steeds niet over durven te praten. Zo zijn wij mensen, hard tegen onze vijanden...

In het bekende boek Moby Dick is kapitein Achab geobsedeerd door zijn jacht op de walvis Moby Dick. Aan het einde van het boek gekomen heeft Achab vrijwel alles verloren in zijn, ten diepste zinloze, jacht op de Walvis. Zijn boot is al ten onder gegaan en een groot deel van zijn bemanning ook. En dan krijgt Achab eindelijk de mogelijkheid om de Potvis te grazen te nemen. Hij spreekt dan: 'uit 't hart van de hel zal ik naar u steken; uit pure haat spuw ik op u mijn laatste adem.'

Met zijn laatste adem nog zo'n haat... Wij kennen, hoop ik, geen van allen zo'n diepe haat. Maar als de omstandigheden maar verkeerd genoeg zijn... Hoe ben jij dan? 'uit 't hart van de hel zal ik naar u steken; uit pure haat spuw ik op u mijn laatste adem.' Kapitein Achab was niet in het hart van de hel. Hij stond in een sloep, in het water... Jezus was wel in het hart van de hel met zijn lijden aan het kruis op Golgotha, maar bij Hem geen haat... In tegendeel...

We hebben drie van de zeven kruiswoorden van Jezus gehoord. En alle drie laten ze ons iets zien van hoe Jezus was en bleef ook in de diepste diepte van ellende. Want dat moeten we nooit vergeten wat Jezus mee maakt is onvergelijkbaar. Hij droeg de zonden van de hele wereld.

Hoe diep zijn lijden ging horen we in het kruiswoord dat we lazen uit het evangelie van Marcus: 'Eloï, Eloï, lema sabachtani?', 'Mijn God, mijn God, waarom hebt U Mij verlaten?' Dat het lichamelijk lijden van Jezus voor ons onvoorstelbaar is, is duidelijk. Naakt, vernederd, hangend aan spijkers terwijl je langzaam ten onder gaat in complete uitputting en pijn. Maar dat is niet de diepste ellende. De godverlatendheid was nog veel verschrikkelijker.

In de Bijbel staan verschillende duidingen van het begrip zonde. Eén van de meest basale is dat zonde weggaan bij God is. Denk bijvoorbeeld aan de jongste zoon in de gelijkenis van de verloren zoon. Wanneer je zondigt dan probeer je God op afstand te plaatsen, bij Hem vandaan te komen. Maar tegelijkertijd is elk mens afhankelijk van Gods nabijheid. Zoals Paulus het zegt: 'Want in Hem leven wij, bewegen wij en zijn wij.' Eén van de ergste gevolgen van weggaan bij God is dus, heel logisch, dat je op afstand staat van God. Godverlatendheid. Direct gevolg van de eigen daden, maar tegelijkertijd ook een verschrikkelijke straf.

Jezus draagt aan het kruis het oordeel over alle zonden, en is zo dus ook van God gescheiden. Absoluut dieptepunt van het lijden van Christus, absoluut dieptepunt in de geschiedenis van de mens. 'Mijn God, mijn God, waarom hebt U Mij verlaten?'

Het zijn ook de beginwoorden van Psalm 22. Psalm 22 heeft veel verbindingen met de lijdensgeschiedenis. Zo gaat het in die Psalm ook over het spotten van de omstanders, de dorst, het verdelen en verloten van de kleding, de handen en de voeten die doorboord zijn... En er is nog meer te noemen...

Het is een Psalm van David, maar hier beschrijft David dingen die hijzelf niet heeft meegemaakt. Psalm 22 is veelmeer een profetie over Jezus. En in zijn lijden bevestigt Jezus dat. Hij spreekt de openingswoorden uit van deze Psalm. 'Mijn God, mijn God, waarom hebt U Mij verlaten?' Het is indrukwekkend dat het 'mijn God' is en niet gewoon 'God'. 'Mijn God', het is verbondstaal. Zelfs in de diepste Godverlatenheid blijft Jezus God trouw. Hier zien we hoe ongelofelijk trouw Jezus is. Zelfs wanneer God Hem echt verlaten heeft, dan nog blijft Hij volledig trouw. Jezus blijft in alles trouw aan God. En blijft geloven. Psalm 22 begint met de Godverlatenheid, maar eindigt met een hoopvol vooruitzicht... Dat viert we zondag: de opstanding. Jezus blijft trouw, blijft geloven, in de allerzwartste nacht vindt Jezus hoop in God, zelfs wanneer God Hem verlaten heeft... Kunnen wij dan ooit ophouden met op God vertrouwen? Volg het voorbeeld van Jezus. Vertrouw op God, ook als je het even niet meer ziet.

Jezus hing aan het kruishout. Tussen hemel en aarde. Vanuit Joods perspectief geldt zo iemand als vervloekt. De hemel moet Hem niet, de aarde, de mens moet hem niet. We hoorden over de omstanders die Jezus belachelijk maakten. Hun overwinning was nog niet genoeg, ze moesten Jezus nog verder kleineren met een sadistisch genoegen. Het leek wel alsof Jezus hun Moby Dick was, zo'n diepe onbegrijpelijke zinloze haat...

En wat zegt Jezus: 'Vader, vergeef hun, want ze weten niet wat ze doen.' De overweldigende haat van de vijand wordt niet beantwoord met haat, maar met liefde... Vergeving... Dit is een groot voorbeeld voor ons. Misschien ben jij ook wel boos op iemand, om wat voor reden dan ook... Misschien is dat ook wel helemaal terecht, die ander heeft jou zo diep gekwetst... In Jezus zien we ons voorbeeld... Allereerst dat vergeving niet bij die ander begint. Ik hoor weleens mensen zeggen dat als die ander vergeving vraagt, excuses aanbiedt, dat het dan pas goed is... Maar dat is niet het voorbeeld dat Jezus hier geeft. Terwijl de misdaad doorgaat, zijn dieptepunt nog moet bereiken, bidt Jezus al om vergeving... Vergeving begint niet bij de ander, maar tegelijkertijd het hoeft ook niet bij ons te beginnen. Jezus zegt niet, ik vergeef jullie dit. Maar Hij bidt God om de vergeving.

Wanneer een ander ons zo diep gekwetst heeft dat wij uit onszelf geen vergeving meer kunnen geven. Bid dan tot God... Laat Hem de vergeving schenken...

Er is heel wat discussie over wie Jezus bedoelt in de zin: 'Vader, vergeef hun, want ze weten niet wat ze doen.' Wie is die hun? Zijn dat de Romeinse soldaten? Het volk? De leiders van het volk? Ze lijken er allemaal in meegetrokken te worden... Wij ook... Want wanneer wij zondigen, dan kruisigen wij Jezus als

het ware opnieuw. Dan slaan wij ook spijkers in zijn lichaam, dan heffen wij het kruishout omhoog... 'Vader, vergeef hun, want ze weten niet wat ze doen.'

Zo is Jezus ons voorbeeld... Trouw aan God in de diepste Godverlatenheid. Liefdevol, vergevend naar de mensen die Hem pijnigen, naar ons.

En die liefde zien we ook in de woorden gericht aan zijn moeder, Maria, en aan de leerling van wie Hij veel hield, zeer waarschijnlijk Johannes. Vlak na de geboorte van Jezus lezen we de woorden van Simeon over Jezus en Maria: 'Hij zal een teken zijn dat weersproken wordt, en zelf zult u als door een zwaard doorstoken worden.' Dat gebeurt hier. De oudste zoon van Maria hangt aan het kruis... Wat een verdriet, wat een pijn zal het moederhart van Maria hebben gevoeld... Maar ook daar stopt de liefde van Jezus voor Zijn moeder niet.

We lezen in de latere delen van de evangeliën niets meer over Jozef. Zeer waarschijnlijk was Maria dus een weduwe. Als oudste zoon was het de taak van Jezus om voor Zijn moeder te zorgen. Maar met Zijn naderende dood is dat een verantwoordelijkheid die Hij niet langer kan dragen. Normaal gesproken zou die taak dan vervallen aan één van de andere zonen van Maria. Eén van de broers van Jezus. Maar Jezus legt die taak bij Johannes. Zijn broers geloofden immers niet in Hem.

Dat is extreem radicaal, voor zowel die tijd als de onze. Jezus zegt hier als het ware dat de geloofsband een sterkere band is dan de familieband. In het geloof zijn we broers en zussen van elkaar, en nog meer, we zijn onderdeel van hetzelfde lichaam. Dat geeft een grote verantwoordelijkheid om voor de ander te zorgen, maar tegelijkertijd maakt het ons ook onderdeel van een hecht gezin dat overal is en millennia overspant.

Daar is nog veel meer over te zeggen. Maar ik wil nu focussen op de verbinding van de drie kruiswoorden van vanavond. 'Mijn God, mijn God, waarom hebt U Mij verlaten?' Jezus ging de diepste ellende in die een mens ooit heeft gekend, de Godverlatenheid... Maar Hij bleef trouw aan God, bleef op Hem hopen...

'Vader, vergeef hun, want ze weten niet wat ze doen.' Ondanks de extreme, fanatische vijandschap van de mensen bij het kruis... Van ons... Bidt Jezus om vergeving. Zijn liefde is sterker dan de diepste haat...

In het grootste lijden blijft Jezus trouw... Wij kunnen dus op Hem vertrouwen... Altijd... Vertrouw jij Hem, geloof je in Hem? Misschien is die vraag je al wel duizend keer gesteld... Geloof je in Hem? Vertrouw jij Hem? Op Golgotha zien we dat Jezus altijd te vertrouwen is... Maar in de woorden gericht aan Johannes, aan Zijn leerling klinkt juist op die plek op dat moment ook een vraag door aan ons: Kan ik jou vertrouwen? Johannes, kan ik jou vertrouwen met mijn moeder? En jij... Zoals jij hier zit... Kan Jezus jou vertrouwen? Kan Hij jou het evangelie toevertrouwen?

Zelfs aan het kruis laat Jezus een spiegel zien. Jij kunt Hem alles toevertrouwen... En kan Hij jou het evangelie toevertrouwen? Halleluja, amen.

Met eventuele reacties op deze preek kunt u terecht bij ds. Stefan Honing. stefanhoning@gmail.com of 06-48883410